

Вишневий цвіт (збірка)

Христина Алчевська

АЛЧЕВСЬКА ХРИСТИНА

Збірка "Вишневий цвіт"

Я мріяла тихо про казку чудову,
Я ждала, що сонце мені засія.
Даремно! Не сонце заблисло, а сльози,
Укрилася хмарами юність моя...

О цвіте мій білий, що смутку діждався,
О милий спокою надій молодих!
Лютуючи, вихор з тебе насміявся,
Погрався тобою, пронісся й затих...

Коли б же без цвіту й життя вже зів'яло,
Коли б не тяглось воно далі, смутне...
Чи знов спалахнуло, весь край осіяло
І, вмиль спалахнувши, спалило мене!..
* * *

О, розправ білосніжні крила,
Моя думонько, ніжна й смутна!
Темна хмара наш обрій укрила,
І затьмарилась юна весна.
Ми так мало ще бачили світла,
Наша пісня, як май, молода...
Чи то ж доля для нас уже квітла?
Чи Україну хто в світі згада?
О, розвийся, сердечне кохання,
До забутого краю цього —
Стільки муки в нім, горя, страждання,
Сяйва сонця ж... немає його!..
* * *

РУСАЛЧИНА ХАТКА

Біла хатонька в долині, у гаю дрімучім,
Під горою золотою, мов в ставку лискучім...
Хто живе в оцій манюні, двері одчиняє?

Хто барвінок біля неї любо поливає?..
Чи ото русалчин голос чути, як в озерці?
А чи то її на призьбі синее відерце?..
В барвах осені сміється білая хатина,
Ніби десь на дні морському срібная хвилина;
Тихо сосни заглядають в золоту долину,
Гарну казку про русалку шепчуть без упину...
* * *

МОЛОДІ ПІСНІ

Молоді пісні — се весняний цвіт,
Подих вітру, зітхання безжурнії,
І розмова небес, тихий шепіт віт,
Пишний усміх і згуки бандурнії...
Молоді пісні — се погідний день,
Радість тиха квіток розцвітаючих!
Світ і зблід би, і згас без отих пісень,
Як без сонця, без зірок палаючих!!!
* * *

Шумить, шумить зелений гай,
Його цілує ясна днина;
Сльозами першої грози
Була омиа ця хвилина...

То щастя юної душі:
В ній горе вихорем знялося
І прокотилось... а по нім
Все засіяло, розцвілося!..
* * *

ТЕБЕ НЕМА

Нема тебе — і світло дня зникає,
Згасає сонце золоте,
Журба гнітить, розради дух шукає,
І смуток в серцеві росте...

Нема тебе — і плаче ніч ласкава,
І з нею тихо плачу я,
І перли сліз горять у хвилях ставу,
І тихих верб задумалась сім'я...

Ти геть пішов — і по вишневім цвіті
Літає тихая жура,

А вколо трави шепчуть розмаїті,
Що мрія білая вмира...

* * *

В саяві ранку золотого,
Вільна, з крилами пісень
Я лечу назустріч сонцю,
Де сіяє вічний день.
Глянь: троянди розцвітають
У палкій душі моїй,
Волю бачу я в природі,
Усміх, радість, силу в ній...
Ось мій рай... Спинися, мріє!
О, пожди єдину мить!
Дух людини най зогріє
Сонця теплінь і блакить...
З долу я звилась до неба,
Рабство бачила й журбу...
А душі — свободи треба!
Жаль ту душу молоду!..
Дай їй волі, знання й ширу,
І безодню глибини,
Льоту в небо необмежне,
Склич орлячі вільні сни!
Щоб простору золотого,
Сонця й тиші у лісах
Доня рідна — вільна дума —
Клекотала в небесах!..

* * *

ДО П.

Я знов живу і знов сміюся,
Бо ти ожив, бо ти воскрес...
І сонце теж до нас сміється,
Побідно сяючи з небес...

Забуто пишнії ідеї,
Недолі зникла темна мла,
Сміються радощі-камеї,
І щастя усміх посила!..

...І, розпустивши гарні коси,
Іде до нас весна думок,

І мрії ясні, мов роси,
Ведуть сподіванки в танок...

І розцвітають всюди квіти,
Сміються radoщам своїм,
Сміються яблунь білі віти,
І ми всміхаємося їм...

* * *

Чарівна ніч, і сонних хвиль дрімота,
І тихих зорь розмова потайна,
І шепіт віт, і байрака зітхання,
А вколо думонька смутна:

"Нема чогось, нема просвітку думам,
Нема душі весняного тепла..."
І тому ніч літає з тихим сумом,
Хоч любий затишок вона уже знайшла.

Отак бува з душею, що не квітла:
Вона ще спить, і хмари сльози ллють,
А сни неясні й пориви до світла
Тривожать сон і згинуть не дають.

* * *

Любов моя — тиха... люблю тебе, краю...
Люблю твої думи, і співи, і сни,
І степ необмежний, і тугу безкраю,
І тихії сльози твоєї весни!..
Ще грози весняні далеко від тебе,
Хоч падають краплі з небес дощові,
Хоч темними хмарами вкрилося небо,
Хоч бурі чекають листочки нові...
Люблю тебе, краю, хоч ти і покірний,
Хоч ти не досяг ще нової доби,
І темну недолю, і смуток твій лірний,
І злиднів тумани без хвиль боротьби!..
* * *

В'ються чайки срібнокрилі,
Де синіє далечінь,
Море грає, плещуть хвилі,
І синіє височінь....
Скільки щастя і простору!

Скільки волі навкруги!
Як цілує млу прозору
Вітер, сповнений жаги!..
Сльози ж люду, сні безсилі
Все не йдуть із голови...
Море синє! дужі хвилі!
Чом не вільна я, як ви?!..

* * *

ДО ПОРТРЕТА

Сумовитий, зажурений, в темряві холодній,
Ніби осінню, він чує тихий жаль народний:
То не вітер, то не буря котиться так з поля,
То народ український плаче, що умерла воля.

* * *

Тихе небо вечоріє,
Гаснуть смуги золоті,
Величаво місяць сходе
У безкрайї самоті...
І легенько в'юються хмари,
Наче спомин давніх літ,
Ходять ясних зорь отари,
Сторожать дрімоту віт;
Віти сплять, усе втихає,
В серці горе пропада,
І далеко завмирає
Пісня щастя молода...

* * *

Хмари! хмари весняні! і ясна блакить!
І зітхають, радіючи, груди...
Теплінь, мила і лагідна віє з ланів,
Ясне світло, відродження всюди!..
І хоч думка моя — ефемерна, як мить,
І хоч щастя трива лиш хвилину,
Хочу я, наче небо, сіяти і жить,
І життя бережу, як перлину...
Зі своїми ваганнями й морем страждань,
Зі сльозами і усміхом долі
Воно вільне й широке, безмежне, як степ,
І синіє, як марево волі!
Не вмістить його хвиль у тісні береги,
Не закрити від ясного сонця!

Стільки сили у нім і бажань навкруги,
Що не треба йому оборонця!
Переможе всю темінь відродження мить,
Всі ручаї зілле вона в море...
Хай же сонце живе! хая ясніє блакить,
Хай сплітаються щастя і горе!

* * *

ОРАНКА

Я орала удень свій крутий переліг,
Але темно було, як вночі...
Розум мій із життям помириться не міг,
Над усім завивали сичі...
Я посіяла слово, розумне й метке,
Уночі засвітила думки,
Але вік погасив оте світло палке,
А на полі зросли будяки...

* * *

Вечором тихим зими навісної
Мариться щастя, неначе вві сні...
Теплінь весняна і юні розмови,
Легкі хмаринки і гомін діброви,
Зорі далекі, ясні...

Серце просило тепла і кохання,
Прагнула мрія розквіту надій,
Тихо проходила юність безбурна,
Гинули мрії, і сила безжурна
Зникла в душі молодій...

Тиша зимова у ній оселилась...
Се — тільки сон, ота люба весна!..
Щастя — то квітка незнаного краю,
Мрія поета, хмариночок зграя,
Легка, химерна, ясна...

* * *

НОСТURNO

Спи, о думко співачки забута...
Тобі сумно, ти — зайва в цю мить:
Вся, щасливими снами окута,
Ніч весняна у пестошах спить...

Її вітер ласкав й голубить,
Зорь багацько для неї зійшло,
А тебе, моя думко, не любить,
Не ласкає, не гріє ніхто...

* * *

ВІДПОВІДЬ

Все життя віддала я людині одній,
А сама вже умерла навіки,
І в самотності тихій, у тиші сумній
Вже не збудиш ти серця-каліки!
Воно міцно заснуло і здавна вже спить,
Спить, у темряві сном домовини,
Більш не б'ється чуттям, не рида, не кричить,
Більш не віда журби самотини...
Воно надто химерним і чулим було,
Воно надто страждало й любило;
Його сонце навіки для нього зайшло,
І те сонце його ж і спалило!..
Ось послухай: як тихо... То — смерть навісна...
О, як страшно, як темно навколо!..
Ніби доля на світі й не квітла ясна,
Ніби зроду не мріяло чоло...
Тихо, тихо, бо серце знудьговане спить,
Сном жалоби, журбою вквітчавшись,
Воно долі благало, щоб долею жить,
Воно вмерло, її не дождавшись...

* * *

КАЛИНА Й ТОПОЛЯ

Калинонька схилилася до подруги-тополеньки,
Шепочеться, і горнеться, і просить ласки й доленьки,
А та, струнка, здіймається,
І сяє, і всміхається,
І сонце вже стріча!
І ось її голівоньку обняло ранку золото,
І вже цілує сонечко тремтячі уста...
І, вся від щастя мліюча,
Рожева й червоніюча,
Тополя день віта!..
А бідная калинонька стоїть, немов забутая,
У білому одягнута і млою ще окутая...
І слізоньки блискучії,

І квітоньки пахучії
Усе на ній тремтять...
"Чом пишно я вдягалася, чом щастя сподівалася,
Чом не мене — тополеньку кохає ясний день?
Чом інші всі — щасливі?!
Ой доленько зрадлива,
Нещасна тільки я!.."
Заплакала калинонька, і слізоньки алмазні,
Мов зіроньки, скотилися у травоньки мовчазні...
А сонце — вище стануло,
І срібна мла розтанула,
Розкрилися квітки...
Калина стрепенулася: це щастя пригорнулося,
Обійми сонця ясного калину обняли...
"Оце тобі, тополенько!
Зрадлива твоя доленька:
Щаслива тепер я!.."
Тополя вмить задумалась: нащо ж вона кохалася
І, щастю тому вірячи, до сонечка всміхалася?..
І з того часу гордая,
Струнка вона здійсмається,
Не вірить й не кохається
І вище всіх росте!..

* * *

ВИШНІ

Осипані цвітом і мліючі вишні,
Всі білі, прекрасні в годину палку,
Задумані, юні, мрійливі і пишні
В моєму садку...

А ніччю ласкавою теплого літа,
Всі повні утоми і наче вві сні,
Самі стоїте ви, без білого цвіту,
Похилі, смутні!..

По цвіті душа моя сном огорнулась...
Як ви, зажурилась вона!...
Невже моя юність уже промайнула?..
Де ж ділась весна?!..

* * *

До П.

Ні, місяцю, не сьай! не збуджуй ясних мрій!
Мені вже не гаразд співати про квітки,
Бо в серці хтось хова жалів з-за мене рій
І на душі таїть ридаючі думки...

Ні, весно, не цвіти! не збуджуй поривань!
До щастя більш не клич химерную рабу:
Вже доста сліз чийхсь, страждання і благань
В розкішну цю, палку, весняную добу...

Залиште, мрії й сни, мене на самоті!
То гріх — тоді кохать, як поруч хтось кона,
Як спів, палких надій і радощі оті
Так гірко відчува чиясь душа смутна...

Зів'януть слід би вам, троянди запашні!
Захмаритись в той час сіяючим зіркам!..
Інакше з горя вмере те серце по весні,
І вже не зацвісти тоді й моїм думкам!
* * *

ДО НЯНІ

Няню-голубко, коли б ти вернулася,
Певно, б уже не лишила мене...
Здавна вже щастя мое промайнулося,
Я посивіла, і чоло смутне
Думою тяжкою вже огорнулося...
Люблячи тсбе, колись я навчилася
Вірно і ніжно любити свій край,
Радісна й юна, нічим не смутилася,
Вірила в щастя, до сяючих зграй
Кращих надій свого віку хилилася...
Марно!.. Приборкано крилонька дужії,
З сміхом поламано душу мою,
Люди жорстокі, холодні й байдужі!
В полі лишили мене в завію...
Де ж ти, голубонько мила, кохана,
Чом не зогрієш ти серце смутне?
Чому не прийдеш як гостя бажаная
В небо з собою узяти мене?!..

* * *

НА САМОТІ

Мов пташки сіренькі, з моєї хатини
Дівчатка веселі кудись упорхнули
Й залишили мене, охоплену смутком,
В журбі самотини...

Як тихо навколо... Ні одного звука...
Ні пісні далекої, любого слова,
Ні долі, ні світла, і в думках журливих
Сама тільки мука...

Самий тільки жаль невимовний за щастям,
Самі тільки спомини сонця палкого,
І туга безкрая, і тихії скарги
Життя молодого...

Ось дивиться пильно з кутків самотина,
І холодно, й сумно, і темно навколо,
І тихо схиляється смерті в обійми
Потомлене чоло...

* * *

І сонце не гріє, і вітер не спить,
Гойда мої думи і душу смутить,
Притулку шукає і в розпачі б'ється,
І з тихого щастя людського сміється...

І дух мій, як вітер осінній, пита:
Де сонце, де правда і долі мета?
Хто світло від зору людського ховає?
Чом дух мій даремно до сонця взиває?!

Ні світла, ні долі... Кругом все мовчить,
І думка не може утихнути, спочить...
І мало їй місця, і мало простору,
І сліз, і одчаю, і неба для зору!..

* * *

ДО В. Б.

Нас повести в мій рай, рай моєї душі,
Увілляти у серце вам віру,
Вам, що прагнули бачить щасливим свій край
І зустріли недолю й зневіру;
Нас, півмертві, нещасні, самотні й смутні,

Що хотіли уздріть в променистім вогні
Наше слово палке незалежним,
Вас повести до щастя — ось мрія моя,
Що змагається з горем безмежним!..
Море темряви вколо лютує й гуде,
Буйний вітер літає свавільно...
Хто запевнить мене, що нас смерть усіх жде?
Я не вірю й не вірити — вільно!..
Я прозріла давно!.. І для вас, бачу я,
Ще за хмарами сонце не згасло,
Вже зібралась до купи народна сім'я,
Залунало відродження гасло!..
Що для сміливих духом змагання і мла?
Що всі блискавки темного неба?
Що до гніву нам хвиль, коли думка пала?!
Що до ночі, як сонця нам треба?!..

* * *

Далеко-далеко від рідного краю
Про нього я мрію у тиші смутній,
І спомини тихі колишнього раю,
Як сон, виринають в уяві моїй...
Ось наче в озерці між верб затонулий
З дитинства ще любий з терасами дім,
І сад весь замислений, наче поснулий,
І степ необмежний в мовчанню німім.
А там, десь у далечі, ген за рікою,
Між тихими скелями спів чабана,
І сонця згасання бліде за горою,
І сиза вечірня на обрії мла...

* * *

З ВЕСНЯНИХ НАСТРОЇВ

Кинь життям журитись марно
І забудь чуття оте,
Глянь, як ввечері палає
Верхогір'я золоте,

Як свавільно море грає
І до берега біжить,
Як бажає ніжна зоря
На блакиті неба жить!

Глянь, як лине з-понад моря
Вечорова тиха мла,
Як у скелях сон ласкає
Гордовитого орла;

Як зелений шум зникає
І бори соснові сплять,
Тільки зорі над землею
Про весну чудову снять!..

Заспокійся й ти душею
В чарах ночі і тепла,
Наче тиха та рожева
Вечорова ясна мла!..

Втихомирилася мєва
І леліє гарні сни...
Тихо-тихо понад морем
Линуть пестоці весни..
* * *

КРИК ЧАЙКИ

Я не боюся ні грому, ні хмари —
Змалку я звикла до гнівних пісень:
Серця мого не злякають примари,
В темряві бурі не згубиться день...
Я — провозвісниця гніву безодні,
Білая чайка над морем сумним,
Думка, що збуджує сили народні,
Гасло, що променем сяє ясним!
Море розбурхане плеще і виє,
Кидає піною, рве береги,
Буря і блискавка спалить і змиє
Все, що піднялось не мало снаги...
Гей же, до мене, чайки, прилучайтесь,
Лучче не жити, а згинуть в бою.
Хутко зі мною над морем єднайтесь,
Міцно борітесь за долю свою!
* * *

Спить, повитая серпанком,
Україна в чарах ночі,
Смуток місяць зустрічає,

І про степ, і щастя волі
Тихо снять сумні тополі...
Стогнуть струни десь бандури,
Плачуть думи над рікою,
І минуле сниться тишком,
А думки і чоло хмуре
Вітерець ласкає нишком...
"Щастя прийде,— він говорить,—
Все прокинеться і встане,
Будуть люди в світлі жити,
Й сонце яснее прогляне!"
Правду вітер той шепоче
І розважить зорі хоче...
Правду вітер той шепоче,
Правді вірять ясні зорі,
Віють легкії надії,
І в палких обіймах ночі
Серце плаче, серце мліє..
Ось і небо зчервоніло,
Згасла зірка над рікою,
Темінь журная розтала,
І, як небо зяясніло,
Сонце ясне тихо встало!..

* * *